

NHẬN DIỆN ĐẤU TRANH VỚI THÔNG TIN XẤU, ĐỘC TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG TRONG BỐI CẢNH BẢO VỆ AN NINH QUỐC GIA HIỆN NAY

Trần Quốc Huy

Trường Đại học Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Trong bối cảnh an ninh quốc gia chịu tác động mạnh mẽ từ không gian mạng, việc nhận diện và đấu tranh với thông tin xấu, độc trở thành nhiệm vụ then chốt để bảo vệ sự ổn định chính trị, trật tự xã hội và niềm tin của nhân dân. Thông tin xấu, độc bao gồm các nội dung sai lệch, xuyên tạc, bịa đặt hoặc chỉ khai thác một phần sự thật nhằm mục đích phá hoại, kích động thù hận, chống phá đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước. Chúng lan truyền nhanh chóng trên các nền tảng mạng xã hội nhờ thuật toán đề xuất, tạo nên “vòng xoáy” tương tác, dễ đánh lừa người dùng thiếu kỹ năng xác thực. Trước thực trạng đó, việc chủ động triển khai các giải pháp toàn diện – từ giáo dục, pháp luật, công nghệ đến truyền thông – là điều cấp thiết. Không thể chỉ trông chờ vào cơ quan chức năng; mỗi công dân, mỗi gia đình và mỗi tổ chức cần đóng vai trò chủ động trong cuộc chiến bảo vệ thông tin tích cực, lành mạnh.

Từ khóa: Đấu tranh, thông tin, không gian mạng, an ninh quốc gia.

RECOGNIZING AND FIGHTING BAD AND TOXIC INFORMATION ON CYBERSPACE IN THE CURRENT CONTEXT OF NATIONAL SECURITY PROTECTION

Tran Quoc Huy

Ho Chi Minh City University of Technology

Abstract: In the context of national security being strongly affected by cyberspace, identifying and combating bad and toxic information has become a key task to protect political stability, social order and people's trust. Bad and toxic information includes false, distorted, fabricated content or only partially exploiting the truth with the aim of sabotage, inciting hatred, and opposing the Party and State's guidelines and policies. They spread rapidly on social networking platforms thanks to the recommendation algorithm, creating a “vortex” of interaction, easily deceiving users who lack verification skills. Faced with this situation, proactively implementing comprehensive solutions – from education, law, technology to communication – is urgent. We cannot rely solely on the authorities; every citizen, every family and every organization needs to play a proactive role in the fight to protect positive and healthy information.

Keywords: Struggle, information, cyberspace, national security.

Nhận bài: 19/04/2025

Phản biện: 18/05/2025

Duyệt đăng: 23/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong kỷ nguyên số hóa hiện nay, sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và mạng xã hội đã tạo ra một không gian mạng rộng lớn, nơi thông tin được chia sẻ và lan truyền với tốc độ chưa từng có. Tuy nhiên, bên cạnh những lợi ích to lớn, không gian mạng cũng trở thành môi trường cho sự xuất hiện và lan rộng của các thông tin xấu, độc, gây ảnh hưởng tiêu cực đến an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội và đời sống của người dân. Thông tin xấu, độc lan truyền nhanh chóng qua các nền tảng trực tuyến không chỉ gây hoang mang dư luận, làm suy giảm niềm tin xã hội mà còn có thể bị lợi dụng để thực hiện các chiến dịch thao túng chính trị, phá hoại kinh tế, thậm chí kích động bạo loạn.

Trước thực trạng đó, Đảng và Nhà nước ta đã ban hành nhiều chính sách, pháp luật nhằm bảo vệ an ninh mạng và đấu tranh chống lại các thông tin xấu, độc. Cụ thể, Luật An ninh mạng năm 2018 được Quốc hội thông qua quy định rõ về hoạt động bảo vệ an ninh quốc gia và bảo đảm trật tự, an toàn

xã hội trên không gian mạng, bao gồm việc ngăn chặn, xử lý các hành vi tung tin giả, xuyên tạc, kích động bạo lực và chống phá Nhà nước [2].

Trước tình hình đó, việc nhận diện và đấu tranh với thông tin xấu, độc trên không gian mạng trở thành nhiệm vụ cấp thiết, đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan chức năng, tổ chức xã hội và mỗi cá nhân, nhằm bảo vệ an ninh quốc gia và giữ vững trật tự an toàn xã hội trong bối cảnh hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số khái niệm

Sự bùng nổ về khoa học – công nghệ, đặc biệt là sự ra đời và phổ biến nhanh chóng của các nền tảng mạng xã hội, đã mở rộng không gian trao đổi thông tin và nâng cao tốc độ tiếp nhận dữ liệu của cộng đồng. Tuy nhiên, bên cạnh những lợi ích to lớn, mạng xã hội cũng tạo điều kiện cho sự lan truyền rộng rãi của các nội dung thiếu kiểm chứng hoặc có chủ đích tiêu cực. Những thông tin này có thể sai lệch, bóp méo, thậm chí xuyên tạc thực tế,

gây tổn hại đến quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức và cơ quan nhà nước, đồng thời làm xáo trộn trật tự xã hội và kích động hoang mang trong dư luận.

Khoản 3 Điều 2 Luật an ninh mạng định nghĩa: “Không gian mạng là mạng lưới kết nối của cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin, bao gồm mạng viễn thông, mạng Internet, mạng máy tính, hệ thống thông tin, hệ thống xử lý và điều khiển thông tin, cơ sở dữ liệu; là nơi con người thực hiện các hành vi xã hội không bị giới hạn bởi không gian và thời gian” [2].

Khái niệm “thông tin xấu, độc” bao gồm những nội dung mang tính bịa đặt, vu khống, hoặc chỉ lấy một phần sự thật để biên tập lại với dụng ý phá hoại; đồng thời có thể kèm theo ngôn từ thô tục, xúc phạm danh dự, nhân phẩm. Ngoài ra, thông tin xấu, độc còn thể hiện qua việc phủ nhận các giá trị lịch sử – tư tưởng, tấn công chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chống đối đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, hoặc bôi nhọ, vu cáo cán bộ, lãnh đạo cấp cao, từ đó tạo ra rạn nứt đoàn kết dân tộc, tôn giáo và đe dọa an ninh quốc gia.

Thông tin tiêu cực, độc hại có tác động sâu rộng đến nhận thức của người tiếp nhận, khiến họ dễ mắc phải định kiến sai lệch và có cách nhìn không trung thực về các vấn đề xã hội. Khi bị chi phối bởi những nội dung này, cá nhân có thể thực hiện hành vi có hại đối với lợi ích chung của Nhà nước, xuất phát từ quan niệm lệch chuẩn mà họ hấp thụ. Theo thời gian, đối với những người thiếu khả năng phân tích, đánh giá khách quan, thông tin xấu, độc không chỉ thâm thấu mà còn hoạt động như một chất xúc tác, khơi dậy tư tưởng chống đối các giá trị nền tảng mà nhiều thế hệ đã dày công xây dựng và bảo vệ.

2.2. Nguyên nhân dẫn đến sự lan truyền thông tin xấu, độc trên không gian mạng

Trong thời đại Internet phát triển mạnh mẽ, thông tin xấu, độc lan truyền nhanh chóng đang là vấn đề đáng lo ngại. Nguyên nhân chủ yếu đến từ hạn chế về kỹ năng phân tích, kiểm chứng thông tin của người dùng; ảnh hưởng của tâm lý bầy đàn, FOMO; và thói quen chia sẻ thiếu suy xét. Cơ chế pháp lý và quản lý nội dung trên mạng xã hội còn lỏng lẻo, chậm thích ứng với thủ đoạn lan truyền mới, trong khi sự phối hợp giữa các bên còn thiếu hiệu quả.

Mạng xã hội bùng nổ, với hơn 72 triệu tài khoản tại Việt Nam, tạo điều kiện cho thông tin

sai lệch phát tán rộng rãi qua thuật toán đề xuất nội dung. Đặc biệt, động cơ kinh tế (tăng tương tác, thu quảng cáo) và chính trị (chia rẽ, chống phá) là động lực thúc đẩy thông tin giả. Công nghệ như AI, deepfake, tài khoản ẩn danh càng khiến việc phát hiện, xử lý trở nên khó khăn. Do đó, cần nâng cao nhận thức người dùng, hoàn thiện pháp lý, giám sát nội dung chặt chẽ và phát triển công cụ kỹ thuật phòng chống hiệu quả.

2.3. Giải pháp phòng, chống và nâng cao nhận thức về thông tin xấu, độc trên không gian mạng

Tham gia mạng xã hội là xu thế tất yếu hiện nay của người dân, nhất là trong thời đại cách mạng số. Để phòng, chống và nâng cao nhận thức về thông tin xấu, độc trên không gian mạng, cần triển khai đồng bộ các giải pháp công nghệ, pháp lý, giáo dục và hợp tác xã hội nhằm tạo ra môi trường thông tin minh bạch, an toàn và có tính phản biện cao.

Việc quản lý thông tin trên Internet và các nền tảng mạng xã hội cần được thực hiện một cách nghiêm ngặt, dựa trên cơ sở pháp luật trong nước và các điều ước quốc tế mà Việt Nam đã tham gia. Trước hết, hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về sử dụng Internet và mạng xã hội phải được hoàn thiện, đảm bảo tính minh bạch, bình đẳng, đồng thời tạo ra khung pháp lý đủ mạnh để răn đe và xử lý cá nhân, tổ chức phát tán thông tin xấu, độc. Song song với đó, cần thành lập các cơ quan chuyên trách về kiểm soát, xác minh và ngăn chặn tin giả, phối hợp với những đối tác quốc tế giàu kinh nghiệm trong lĩnh vực này.

Về phía các nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội, cần xây dựng và ban hành quy định bắt buộc để họ chịu trách nhiệm pháp lý đối với mọi nội dung bất hợp pháp được đăng tải trên nền tảng của mình. Khi có yêu cầu từ cơ quan quản lý, các nền tảng—đặc biệt là những trang có lượng truy cập lớn hoặc máy chủ đặt tại Việt Nam—phải cung cấp đầu mối liên hệ chính thức và phối hợp kịp thời để gỡ bỏ thông tin vi phạm. Đồng thời, phải xử lý nghiêm các trường hợp lợi dụng danh nghĩa dân chủ để tung tin bịa đặt, xuyên tạc nhằm kích động, gây mất ổn định xã hội.

Nhằm xây dựng môi trường mạng lành mạnh và công bằng, Nhà nước cần sớm ban hành “Bộ quy tắc ứng xử cho mạng xã hội Việt Nam”, kết hợp giữa biện pháp quản lý cứng về pháp luật với các quy định mềm về đạo đức số, tham khảo kinh nghiệm từ Bộ quy tắc ứng xử của Liên minh

châu Âu dành cho Facebook, Microsoft, Twitter và YouTube. Bộ Thông tin và Truyền thông cần chủ động cập nhật, bổ sung quy định cho phù hợp với thực tiễn phát triển của công nghệ và mạng xã hội, đồng thời thúc đẩy đối thoại, kêu gọi trách nhiệm cao hơn từ phía các nền tảng toàn cầu. Bên cạnh đó, khuyến khích nghiên cứu, phát triển và hoàn thiện các mạng xã hội nội địa, nhằm tạo ra sân chơi cạnh tranh lành mạnh, hạn chế nguy cơ lạm dụng độc quyền của mạng xã hội nước ngoài.

Về mặt báo chí và truyền thông, công tác quản lý cần gắn liền với việc theo dõi liên tục diễn biến trên không gian mạng, đặc biệt là các diễn đàn, hội nhóm mà đông đảo sinh viên, thanh niên tham gia. Cơ quan chức năng phải thiết lập hệ thống giám sát, cảnh báo sớm để nhanh chóng phát hiện và xử lý tin xấu, độc, bảo vệ người dùng trước các thông tin sai lệch. Đồng thời, cần phát huy vai trò của báo chí chính thống và nhà báo có trách nhiệm trong việc định hướng dư luận, phân tích, phản biện và cung cấp các thông tin xác thực, góp phần hình thành thói quen tiếp cận thông tin khoa học, có kiểm chứng cho cộng đồng mạng.

Cần đẩy mạnh công tác giáo dục để nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm và bản lĩnh chính trị cho thế hệ trẻ, thông qua việc giảng dạy hệ thống triết lý Chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối của Đảng và các quy định pháp luật của Nhà nước. Đồng thời, cần phân tích sâu sắc các chiêu trò, mưu đồ mới của các thế lực thù địch và những đối tượng tiêu cực trên Internet, chỉ rõ cách họ lợi dụng mạng xã hội để xuyên tạc các vấn đề, sự kiện quan trọng, cũng như đánh giá mức độ nguy hại và tác động tiêu cực của từng loại thông tin xấu, độc. Hoạt động đối thoại, tọa đàm nên được tổ chức thường xuyên, tạo diễn đàn cho thanh niên trao đổi, thảo luận về bản chất và cách nhận diện thông tin sai lệch, từ đó hình thành ý thức tự bảo vệ bản thân và chủ động tham gia phòng, chống, phản bác các luận điệu sai trái.

Về mặt pháp lý, cần phổ biến, quán triệt đầy đủ các quy định: Điều 288 của Bộ luật Hình sự 2015 về tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông; Nghị định số 72/2013/NĐ-CP ngày 15-7-2013 của Chính phủ và Thông tư số 09/2014/BTTTT ngày 19-8-2014 của Bộ Thông tin và Truyền thông quy định về quản lý, cung cấp, sử dụng thông tin trên trang tin điện tử và mạng xã hội; đồng thời làm rõ những hành vi bị nghiêm cấm trong việc sử dụng nền tảng số. Bên cạnh đó, các cơ sở giáo dục cần triển

khai hiệu quả Đề án “Tăng cường quản lý, giáo dục chính trị tư tưởng đối với học sinh, sinh viên trên môi trường mạng đến năm 2025” của Bộ Giáo dục và Đào tạo, được phê duyệt tại Quyết định số 3296-QĐ-TTg ngày 30/8/2018, nhằm trang bị cho học sinh, sinh viên kỹ năng thực hành an toàn và lành mạnh khi tham gia không gian mạng.

Việc lồng ghép nội dung này vào chương trình đào tạo chính khóa, kết hợp với các hoạt động ngoại khóa như hội thảo, câu lạc bộ mạng xã hội, cuộc thi tìm hiểu pháp luật... sẽ tạo điều kiện để học sinh, sinh viên tiếp nhận kiến thức một cách sâu sát và vận dụng linh hoạt. Sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng trong giám sát và định hướng sử dụng Internet cũng là một yếu tố không thể thiếu, giúp ngăn chặn kịp thời các biểu hiện lệch chuẩn, đồng thời phát huy vai trò điều tiết, kiểm soát thông tin xấu, độc, bảo vệ quyền lợi chính đáng của công dân trên không gian mạng.

Việc xây dựng và phát triển các kênh thông tin chính thống có vai trò then chốt trong việc đảm bảo người dân tiếp cận dữ liệu khách quan, chính xác và kịp thời. Những nền tảng này—bao gồm các trang tin điện tử của cơ quan báo chí nhà nước, cổng thông tin điện tử chính phủ và các kênh truyền hình, phát thanh đã được kiểm duyệt nghiêm ngặt—phải không ngừng cập nhật phương thức truyền tải, ứng dụng công nghệ số như chatbot, AI phân tích ngữ nghĩa và giao diện thân thiện để thu hút người dùng, đặc biệt là thế hệ thanh thiếu niên. Bên cạnh đó, cần mở rộng quy mô và nâng cao chất lượng thông tin địa phương thông qua mạng lưới phóng viên, cộng tác viên chuyên nghiệp, đảm bảo tính đa chiều và bám sát thực tiễn cuộc sống.

Đồng thời, việc tăng cường phản biện xã hội chính là biện pháp bổ trợ giúp giảm thiểu tác động tiêu cực của thông tin sai lệch. Các tổ chức chính trị – xã hội và hội đoàn thể, trong đó đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh giữ vị trí mũi nhọn, cần chủ động triển khai chuỗi hoạt động chuyên sâu: từ diễn đàn đối thoại mở (open forum), tọa đàm khoa học đến các workshop thực hành kỹ năng phân tích thông tin. Tại những sự kiện này, người tham gia sẽ được hướng dẫn sử dụng phương pháp “thẩm định đa nguồn” (cross-verification), áp dụng công cụ fact-checking và phân tích dữ liệu mạng xã hội để nhận diện xu hướng nội dung, đồng thời thực hành xây dựng luận điểm phản biện dựa trên bằng chứng. Sự phối hợp giữa giảng viên đại học, chuyên gia truyền

thông và báo cáo viên thực tiễn sẽ tạo nên môi trường học thuật – thực hành tương tác cao, giúp thanh niên nâng cao năng lực tư duy phản biện, ý thức tự bảo vệ trước tin giả và chủ động trở thành những “đầu mối phản hồi” tích cực cho các nền tảng chính thống.

Việc tăng cường đầu tư vào công nghệ và phát triển lực lượng chuyên gia an ninh mạng đóng vai trò then chốt trong chiến lược bảo vệ không gian số của quốc gia. Trước hết, cần trang bị và vận hành các hệ thống giám sát tự động tích hợp trí tuệ nhân tạo (AI) và phân tích dữ liệu lớn (big data), cho phép thu thập, xử lý và phân loại hàng loạt luồng dữ liệu trên internet theo thời gian thực. Các mô-đun phát hiện xâm nhập (Intrusion Detection Systems – IDS), tường lửa thế hệ mới (Next-Generation Firewalls – NGFW) và hệ thống ngăn chặn tấn công có điều khiển (Intrusion Prevention Systems – IPS) phải liên tục được nâng cấp để nhận diện nhanh các mối đe dọa mới như mã độc tống tiền (ransomware), phần mềm gián điệp tinh vi (advanced persistent threats – APTs) hay các chiến dịch phạt đứt chuỗi thông tin (supply chain attacks). Bên cạnh đó, việc xây dựng phòng điều hành an ninh mạng (Security Operations Center – SOC) với quy trình báo động sớm (early warning) và phản ứng nhanh (incident response) giúp thu hẹp “vùng sơ hở” sau mỗi lần sự cố, từ đó giảm thiểu thiệt hại tiềm tàng.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh bảo vệ an ninh quốc gia, việc nhận diện và đấu tranh với thông tin xấu, độc trên không gian mạng không chỉ là nhiệm vụ của riêng cơ quan chức năng mà còn đòi hỏi sự tham gia chủ động và trách nhiệm cao của toàn xã hội. Trên phương diện nhà nước, cần tiếp tục hoàn thiện khung pháp luật, tăng cường phối hợp liên ngành và chủ động hợp tác quốc tế để kịp thời ngăn chặn, xử lý các đối tượng phát tán thông tin sai lệch, xuyên tạc. Về công nghệ, việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo, phân tích dữ liệu lớn và các công cụ phát hiện deepfake cần được đầu tư và nâng cấp liên tục, nhằm nâng cao hiệu quả giám sát và cảnh báo sớm. Trong khi đó, nâng cao nhận thức cho người dùng Internet, nhất là thế hệ trẻ, thông qua giáo dục tư duy phản biện, kỹ năng kiểm chứng thông tin và đào tạo thực hành fact-checking, sẽ tạo ra “hàng rào nhân lực” chủ động phòng vệ trước tin giả. Báo chí chính thống và các tổ chức xã hội cũng cần phát huy vai trò “nhà phản biện”, cung cấp thông tin minh bạch, đa chiều và kiên quyết phản bác luận điệu sai trái. Chỉ khi kết hợp hài hòa giữa giải pháp công nghệ – pháp lý – giáo dục và hợp tác cộng đồng, chúng ta mới có thể xây dựng được không gian mạng lành mạnh, bảo đảm an ninh quốc gia và giữ vững niềm tin xã hội trước những thách thức ngày càng tinh vi của thông tin xấu, độc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Chính trị (2018), *Nghị quyết số 35-NQ/TW ngày 22/10/2018 về tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới, Cổng thông tin điện tử Bộ Tư pháp.*
- [2] Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam (2018), *Luật An ninh mạng số 24/2018/QH14, Văn phòng Chính phủ.*